

MEDİAD

Medya ve Din Araştırmaları Dergisi | Journal of Media and Religion Studies

ARAŞTIRMA MAKALESİ | RESEARCH ARTICLE

Haziran 2023, 6(1), 167-181

Geliş: 01.06.2023 | Kabul: 11.06.2023 | Yayın: 22.06.2023

DOI: 10.47951/mediad.1308630

İnternet Dizilerinde Oryantalist Söylemin İnşası: Ahmed and Salim Örneği

Mehmet Emin SATIR*

Öz

Doğu ve Batı arasındaki asimetrik ilişkiler ağına göndermede bulunan oryantalizm tartışması güncelliğini sürdürmektedir. Değişen ve dönüşen iletişim teknolojileri sunmuş olduğu olanaklarla oryantalist söylemin de yeni mecralarda varlık göstermesi durumunu ortaya çıkartmıştır. Özellikle internet tabanlı teknolojiler, gündelik yaşam pratiklerinin içerisine yeni mecralar katmıştır. Bu mecralar, gündelik alanı domine etmekte ve kültürel anlam aktarımının sağlanmasında rol oynamaktadırlar. İnternet dizilerini de bu ekseninde değerlendirmek gerekmektedir. Geleneksel dizilerden farklı olarak internet dizileri, sanal ortamlarda varlık göstermekte ve kullanıcılar tarafından zamansal ve mekânsal sınırlılıklardan bağımsız olarak tüketilebilmektedir. İnternet dizileri popülerlik kazandıkça birtakım tartışmalar da beraberinde gelmektedir. Dolayısıyla yapılmış olan bu çalışmanın amacı internet dizilerindeki oryantalist söylemi ortaya çıkartmak ve oryantalist söylemin dijital dünyadaki mevcudiyetine belirginlik kazandırmaktır. Bu amaçla çalışma, *Ahmed and Salim* isimli internet animasyonu dizisinin birinci sezonu sınırlılığında yürütülmüştür. Çalışmada eleştirel söylem analizi yöntemi kullanılmış olup elde edilen veriler Norman Fairclough'un söylem çözümlemesi modeline göre analiz edilmiştir. Çalışma neticesinde elde edilen bulgularda da görüldüğü üzere oryantalist söylem, dijital dünyada da farklı içeriklerle kendisini göstermekte ve varlığını sürdürmektedir.

Anahtar Kelimeler: Oryantalizm, İnternet Dizisi, Ahmed ve Salim, Söylem, Dijital Kültür

Construction of Orientalist Discourse in Web Series: The Example of *Ahmed and Salim*

Abstract

The debate on orientalism, which refers to the asymmetrical relations between East and West, continues to be current. Changing and transforming communication technologies have revealed the presence of orientalist discourse in new channels with the opportunities it offers. Especially internet-based technologies have added new channels to daily life practices. These channels dominate daily life and play a role in providing cultural meaning transfer. It is necessary to evaluate internet series on this axis. Unlike traditional serials, internet serials exist in virtual environments and can be consumed by users independently of temporal and spatial limitations. As internet serials gain popularity, some controversies come with them. Therefore, the aim of this study is to reveal the orientalist discourse in web series and to clarify the existence of orientalist discourse in the digital world. For this purpose, the study was carried out within the limitation of the first season of the web animation series *Ahmed and Salim*. The critical discourse analysis method was used in the study and the obtained data were analyzed according to Norman Fairclough's discourse analysis model. As can be seen in the findings obtained as a result of the study, the orientalist discourse also shows itself in the digital world with different contents and continues to exist.

Keywords: Orientalism, Web Series, Ahmed and Salim, Discourse, Digital Culture

ATIF: Satır, M. E. (2023). İnternet dizilerinde oryantalist söylemin inşası: Ahmed and Salim örneği. *Medya ve Din Araştırmaları Dergisi (MEDİAD)*, 6(1), s. 167-181.

* Dr. Öğr. Üyesi, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, mehmetemin.satir@ikc.edu.tr, orcid.org/0000-0001-5353-8742, İzmir, Türkiye

Giriş

Edward Said'in çalışmaları ile yükselişe geçen oryantalizm tartışmaları, sosyal bilimlerin temel tartışma noktalarından birisi olarak varlığını sürdürmektedir. Bu noktada oryantalizm çalışmalarında geniş kapsamlı bir literatürün ortaya çıktığını öncelikle belirtmek gerekmektedir. En temelde Doğu ve Batı arasındaki ilişkiler ağının sorunsallaştırıldığı oryantalizm çalışmalarında iktidar, söylem ve hegemonya gibi temel kavramlar ön plana çıkmaktadır. Oryantalizmde Batı'nın ötekisi olarak değerlendirilen Doğu, birtakım önyargılarla ve hayali unsurlarla değerlendirilmekte ve kavramsallaştırılmaktadır. Dolayısıyla da ortaya bir güç ilişkisi çıkmaktadır. Said, oryantalizm tartışmalarını yürütürken Michel Foucault'den söylem, Antonio Gramsci'den ise hegemonya kavramını ödünç almıştır. Doğu'nun bir öteki olarak kurgulanması, Batı karşısındaki pasif konumu ve kurgusu en temelde oryantalizmi bir bilim alanı olmanın ötesinde konumlandırmıştır. Bu sebeptendir ki oryantalizm, Batı cephesinden görülen Doğu'nun bir resmi olarak değerlendirilebilir. Tarihsel süreç içerisinde oryantalist söylem birçok alanda kendisini açık bir biçimde göstermiştir. Sanat eserlerinde, akademik metinlerde ve birçok medya içeriğinde oryantalist söyleme rastlanılmaktadır. Yeni medya teknolojilerinin gelişim göstermesi ile de oryantalist söylem yeni olanaklara kavuşmuştur. Özellikle internet dizilerinde oryantalist söylem yaygın bir biçimde kullanılmakta ve Doğu, ötekileştirilmektedir. Dolayısıyla yapılmış olan bu çalışmada internet dizileri ve oryantalizm arasındaki ilişkinin belirginleştirilmesi üzerinde durulmuştur. Oryantalist söylem, dijital dünyada farklı biçimlerde kendisini göstermekte ve varlığını sürdürmektedir.

İnternet dizileri ve oryantalist söylem arasındaki ilintiyi belirginleştirmek noktasında yapılmış olan bu çalışmada ilk olarak internet dizisinin ne olduğu üzerinde durulmuştur. İnternet dizilerinin özellikleri, mevcudiyeti ve genel gelişim seyri ele alınarak internet dizisine ilişkin genel bir portre çizilmeye çalışılmıştır. Akabinde ise oryantalizm tartışmalarına yer verilmiştir. Oryantalizme ilişkin genel literatür üzerinden tartışma yapılarak oryantalist söylem anlamlandırılmaya çalışılmıştır. Sonraki aşamada ise dijital kültürde oryantalist söylemin mevcudiyeti üzerinde durulmuştur. Bu kısımda ise oryantalizmin dijital dünyadaki izleri belirginleştirilmeye çalışılmıştır. Ayrıca tekno-oryantalizm tartışmaları gündeme alınarak dijital kültürdeki oryantalist söylemin ana uğrak noktalarının altı çizilmiştir. Yöntem kısmında ise örnekleme dâhil edilen *Ahmed and Salim (Paz ve Trager, 2009)* dizisi incelenmiştir. Çalışma, *Ahmed and Salim (Paz ve Trager, 2009)* dizisinin sekiz bölümden oluşan birinci sezonu ile sınırlandırılmıştır. Çalışmanın birinci sezon ile sınırlandırılmasının nedeni, çalışmanın ana odak noktasını oluşturan probleme ilişkin yeterli doygunluktaki verinin birinci sezon özelinde edinilmiş olmasıdır. Elde edilen veriler, nitel bir araştırma yöntemi olarak kabul edilen eleştirel söylem analizi kullanılarak analiz edilmiştir. Bu noktada ise Norman Fairclough'un söylem çözümlemesi modeli esas alınmıştır. Çalışma, internet dizilerindeki oryantalist söylemi ortaya çıkartmak noktasında özgün olmakla birlikte oryantalizm çalışmalarında yeni alanlar açabilme noktasında da önem arz etmektedir.

İnternet Dizisine Dair

Teknolojik gelişmeler, toplumsal yaşamın birçok alanında son derece köklü değişim ve dönüşümler meydana getirmiştir. Bu değişim ve dönüşümlerin en belirgin çıktıları ise iletişim alanında gözlemlenmektedir. Özellikle yeni medya teknolojilerinin toplumsal alanda yaygınlaşması, başta kitle iletişimi olmak üzere birçok iletişim biçimini değiştirip dönüştürmüştür. Bu eksende bireylerin medya içerikleri karşısındaki pozisyonunda da belirgin farklılaşmaların olduğu ifade edilebilir. İnternet tabanlı teknolojilerin yükselişe geçmesiyle birlikte enformasyon işleme süreçlerinin dönüşüme uğraması, bireylerin toplumsal aktiviteleri üzerinde de etkili olmuş ve "yeni bir dünyanın" şekillenmesine yol açmıştır (Castells, 2008). Manuel Castells'in işaret etmiş olduğu bu "yeni dünya" mefhumunun arka planında ise geniş kapsamlı bir toplumsal devrim düşüncesi yer almaktadır. Teknolojik gelişmelerle paralel olarak beliren toplumsal değişim ve dönüşüm, toplumsal yapıların ve kültürlerin de değişimini aleni bir biçimde imlemektedir (Stehr,

2000, s. 83). Bu noktadan hareketle teknolojik gelişmelerin beraberinde yeni bir kültürel yapılanmayı getirdiğinin akılda tutulması gerekmektedir. Son kertede Neil Postman, bu kültürel yapılanma mefhumunu televizyon üzerine yapmış olduğu çalışmasında belirginleştirmektedir (2020). Bu yaklaşım, internet teknolojileri söz konusu olduğunda da varlığını göstermektedir.

İnternet teknolojilerinin gelişmesi, beraberinde yeni bir kültürel sistemi de getirmiştir. Bu kültürel sistem içerisinde medya içeriklerinde ve bu içeriklerin tüketilmesinde de değişiklikler meydana gelmiştir. Özellikle internet dizilerinin yükselişe geçmesini bu ekseninde değerlendirmek gerekmektedir. Bu bağlamda 1990'lı yıllardan sonraki periyotta meydana gelen köklü dönüşümlere dikkat çekmek önem arz etmektedir. Dijitalleşmenin ve internet teknolojilerinin yükselişe geçmesi, televizyon teknolojilerinde içeriksel ve ekonomi politik düzlemde değişiklikler ortaya çıkartmıştır (Mikos, 2016, s. 154). Bu dönüşüm, kitle yayıncılığında farklı olarak daha farklı fikirlere, içeriklere ve yönelimlere de eğilen bir yayıncılık anlayışını pekiştirmiştir (Curtin, 2009, s. 11). İnternet dizilerinin gelişimini ise bu değişim ve dönüşüm çerçevesi içerisinde değerlendirmek gerekmektedir. İnternet dizisi en temelde internet tabanlı teknolojiler üzerinden izlenilmek amacıyla üretilmiş çevrimiçi diziler olarak nitelendirilebilir (Creeber, 2011).

İnternet teknolojilerinin yükselişe geçmesiyle birlikte belirginleşen ve artış gösteren internet dizileri, çeşitli platformların da yayın hayatına başlamasıyla dijital alanda önemli bir yer işgal etmeye başlamıştır. Bu ekseninde Netflix, BluTV, Amazon Prime Video, Disney+, HBO Max ve Hulu gibi platformlar, internet dizilerinin dijital alandaki görünürlüklerini arttırmıştır. Ancak internet dizilerinin ortaya çıkışı, zikredilen bu platformların ortaya çıkışından önceki dönemde olmuştur. Özellikle YouTube üzerinden paylaşılan ve YouTube için özgün olarak üretilen diziler, internet dizilerinin öncül örnekleri arasında değerlendirilebilir. İnternet tabanlı teknolojiler temelinde gelişim gösteren internet dizilerinin diğer dizilerden birtakım farklılıkları bulunmaktadır. Öncelikle internet dizilerinin zaman sınırı bulunmamaktadır. İnsanlar, istedikleri zaman ve istedikleri yerden internet dizilerine erişim sağlayabilmektedirler. Ayrıca mobil bağlantı şeklinde hızlı bir biçimde erişilebiliyor olması da internet dizilerinin önemli ayırt edici özellikleri arasında gösterilmektedir (Dhiman ve Malik, 2021).

İnternet dizilerinin televizyon dizilerinden ayrıştığı bir diğer nokta ise internet dizilerinin yayınlanma biçimidir. Televizyon dizileri haftalık periyotlarda yayınlanmakta iken internet dizilerinde haftada birden fazla bölüm yayınlanabilmektedir. Bu durum da esasen izleyicilerin davranış pratiklerinin de dönüşmesine yol açmıştır. Son kertede izlemekte olduğu diziye ilişkin içeriklerin takibini daha seri bir biçimde yapabilme olanağına kavuşan izleyici, birkaç bölüm birden izleyerek geleneksel izleyiciden daha tatminkâr bir pozisyona geçiş yapmıştır (Giannantoni, 2015, s. 4). İnternet dizileri ayrıca içerik noktasında da farklılaşmalar ortaya koymaktadır. İnternet dizilerinin sahip olduğu farklı biçim, dizilerdeki anlatımı, temayı, öyküyü ve sezonları da etkileyerek farklılaştırmaktadır (Klein, 2014). Dolayısıyla internet dizilerindeki anlatılar, egemen olan dijital kültürün etkisi altında şekillenmektedir. Dijital kültürün eksenini altında şekillenen internet dizileri, son noktada birer anlatı olarak varlık göstermektedirler. Her ne kadar internet dizileri geleneksel dizilere karşı birtakım farklılıklara sahip olsalar da özde birer anlatı inşa etmektedirler ve sahip oldukları mesajı, internet aracılığıyla hedef kitlesine aktarmaktadırlar.

İnternet teknolojilerinin gelişimi ve son kertede internet kullanım oranlarının yıldan yıla belirli bir ivmede yükseliyor oluşu da internet dizilerinin yaygınlaşması noktasında önemli bir eşik oluşturmaktadır. Dünya genelinde analog yayıncılıkta azalma görülmekteyken dijital yayın platformlarının sayısında ve içeriklerinde ise dramatik bir artış gözlemlenmektedir (Sanz ve Crosbie, 2016, s. 1). Nitekim bu durum *Wearesocial* platformunun yayımlanmış olduğu raporda da gözlemlenmektedir. 2023 yılında dünya genelindeki tekil internet kullanıcı sayısı bir önceki yıla göre %1,9'luk bir artış göstererek yükseliş trendini devam ettirmiştir. Nitekim bu yükseliş dünya genelinde son 10 yıldır aralıksız bir biçimde sürmektedir (wearesocial, 2023). Bu yükseliş dijital kültürün toplumsal alandaki mevcudiyetini güçlendirirken aynı zamanda dijital kültüre ilişkin

içeriklerin de yaygınlaşmasına yol açmaktadır. Bu noktadan hareketle internet dizilerinin mevcudiyeti anlaşılır olmaktadır. İnternet dizileri, son kertede birer medya içeriği olarak anlam aktarımında ve kolektif düşünüşün oluşmasında/oluşturulmasında işlevseldirler. Oryantalist söylemin inşası noktasında da internet dizilerinden örneklere rastlanılmaktadır. Oryantalizm ve internet dizileri arasındaki ilişkiden önce oryantalizmi teorik düzlemde tartışmak önem arz etmektedir.

Oryantalizmi Anlamlandırmak

Oryantalizm meselesi sosyal bilimlerin en hararetli tartışma alanlarından birisi olarak kabul edilebilir. Bu hararetli tartışmaya dâhil olabilmek ve oryantalizmi anlamlandırmak için öncelikle kelimenin tarihsel serüvenine bakmak gerekmektedir. Oryantalizm, köken olarak Latince “oriens” kelimesine karşılık gelir ve esasında oriens, bir coğrafi öge olarak Doğu’yu imler. Oryantalizm diğer bir deyişle şarkiyatçılık ise en temel düzeyde Batı dünyasının Doğu dünyasını bilme ve anlama girişimidir. Batı’nın Doğu’yu bilme istencinin bir sonucudur (Germaner ve İnankur, 1989). Tarihsel süreç içerisinde ise bu istence yönelik tartışmalar son derece kapsamlı bir biçime bürünmüştür. Bu noktada ise Edward Said’in yürütmüş olduğu şarkiyatçılık tartışmaları dikkat çekmektedir. Said, Doğu ve Batı arasındaki ilişkiyi, bir iktidar ilişkisi olarak nitelendirir ve bu ilişkinin bir egemenlik pratiği ortaya çıkarttığını ileri sürer. Dolayısıyla da oryantalizmi, Batı’nın Doğu üzerinde tahakküm kurmak için kullandığı sistemli bir arayış olarak görür (Said, 2021). Son kertede oryantalizm tartışmalarında öne çıkan vurgu, Said’in de altını çizmiş olduğu üzere tahakküm ilişkisidir. Said’e göre oryantalizm, salt akademik bir ilgi ya da Doğu’yu öğrenme çabası değildir. Oryantalizm aynı zamanda Doğu üzerinde Batı’nın sahip olduğu iktidarın da bir göstergesidir. Özellikle Batı’nın Doğu üzerindeki egemen söyleminin bir parçası olarak da kabul edilen oryantalizm, bir noktada Doğu’nun Batı için araçsallaşması ile de sonuçlanmaktadır (Said, 2021).

Said, oryantalizm tartışmasında Doğu’nun Batı tarafından keşfedilebilecek yahut da sistemi bir şekilde Batılı bir perspektiften bilgi üretebilecek bir alan olarak görüldüğünün altını çizerek ve oryantalizmin esasında ideolojik bir bakışı bünyesinde barındırdığını belirtir (2021). Bu noktada Doğu ve Batı karşıtlığı üzerinden yürütülen oryantalizm tartışmalarındaki koşutluğa dikkat etmek gerekmektedir. Oryantalizm tartışmalarında Doğu, Batı’nın zihni bir tasavvuru olarak dikkat çekerken aynı zamanda eğlenceli, gayri medeni ve esrik bir coğrafyadır (Said, 2021). Nitekim Doğu’nun Batı imgelemindeki bu kurgusu, Batı’ya kendi benliğini kurgulaması noktasında da hareket noktası sağlamaktadır. Batı özelinde Avrupa, “Doğu’ya yapmış olduğu seyahatlerle geçmişi temsil eden, donup kalmış bir dünyayı görmeye giderek, kendi canlılığından da emin olarak” (Hentsch, 2022, s. 140) benliğini bu karşıtlık üzerinde inşa ediyordu. Dolayısıyla Doğu, Batı için aynı zamanda “kurucu” bir unsur olarak da dikkat çekmektedir.

Doğu ve Batı arasındaki karşıtlık üzerinden yürüyen oryantalizm tartışmalarının temelindeki mesele Batı’nın Doğu üzerinde kurmuş olduğu tahakkümün düşünsel boyutunu anlamaktır. Nitekim bu tartışmanın ana odak noktasında birtakım kavram setlerinin yer aldığı da belirtilmesi gerekmektedir. Öncelikli olarak oryantalizmi anlamlandırmak noktasında öteki ve ötekileştirmek meselesini anlamlandırmak gerekmektedir. Son kertede oryantalizm aynı zamanda bir ötekileştirme pratiğidir. Said, oryantalizm tartışmasında ötekileştirmeye büyük bir önem atfetmektedir (2021). Batı, kendi imgeleminde Doğu’yu “kendinde olmayan” imgelerle ve düşüncelerle öteki olarak konumlandırırken aynı zamanda siyasi ve sosyolojik tahakkümlerle de Doğu’yu olumsuzlaştırmaktadır (Arlı, 2009, s. 23). Bu ötekileştirme serencamı ise son kertede oryantalist söylemin inşasına yol açmaktadır.

Doğu ve Batı arasındaki ötekilik meselesi, Doğu’yu aynı zamanda Batı için bir anlatı haline de getirmektedir. Nitekim oryantalizm, anlatılarla varlık gösterir ve Doğu’ya ilişkin olarak uydurulmuş anlatılar, Batı’nın Doğu üzerindeki tahakkümünü de meşru bir düzleme yerleştirir (Parla, 2001). Anlatılar üzerinden ötekileştirme edimi, aynı zamanda dilsel alandaki iktidar mücadelesini de

ortaya çıkartmaktadır. Bu noktada söylem, dil ve iktidar arasındaki ilişkinin de oryantalizm aksında önem arz ettiğinin ifade edilmesi gerekmektedir. Son kertede Michel Foucault'nun söyleme ilişkin yapmış olduğu çözümlenmeler bu aşamada önem arz etmektedir. Foucault, söylemi mücadele edilen ve ele geçirilmesi gereken bir erk olarak tanımlayarak söylem ve iktidar arasındaki ilişkiye dikkat çeker (1993).

Foucault'dan hareketle söylem başlı başlına bir erk ve söylemi üreten iktidar meşruiyetini de yeniden üretmiş olur. Bu noktadan hareketle ise Batı, oryantalist söylem ile aynı zamanda kendi iktidar ilişkilerini de yeniden üretmektedir. Bu noktada Said de benzer bir yaklaşım sergilemektedir. Said, Batı'nın Doğu'ya ilişkin bilgisi ile Doğu üzerindeki gücü arasında paralellik olduğundan hareket eder ve bu güç ilişkisinin de söylemsel pratiklerle kurgulandığının altını çizer (2021). Ötekilik ve söylemsel pratikler eksenindeki oryantalizm, Doğu-Batı arasındaki çapraşık ilişkinin boyutunu da gözler önüne sermektedir. Bu çapraşık ilişkiler ağı içerisinde Doğu, Batı'nın kolektif bilinçaltında yattığı şekliyle aynı zamanda "barbar" olarak da değerlendirilmektedir. Nitekim bunun arka planında yatan unsur ise Şerif Mardin'in altını çizmiş olduğu Doğu despotizmi düşüncesidir (2002, ss. 113). Batı ve Doğu arasındaki bu söylemsel ilişki bütüncül bir sistemin de ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Son kertede Batı, Doğu'yu birtakım kültürel ve ideolojik kurumlar ve bu kurumların üretmiş olduğu mefhumlarla şekillenen söylemler aracılığıyla algılamaktadır (Parla, 1985, s. 11).

Doğu ve Batı arasındaki karmaşık ilişkinin anlamlandırılması noktasında beliren oryantalizm tartışmalarında aynı zamanda hegemonik bir ilişkinin de söz konusu olduğunun altını çizilmesi gerekmektedir. Son kertede oryantalizm, Hasan Bülent Kahraman'a göre her şeyden önce açık yahut da gizli iktidar ilişkilerini içeren politik bir süreçtir (2002, s. 154). Oryantalist söylemin hegemonya ile arasındaki ilişkiyi açıklamak noktasında Antonio Gramsci'nin düşüncelerine başvurmak gerekmektedir. Gramsci'ye göre hegemonya, en temelde zorlama olmaksızın taraflar arasında kurulan iktidar ilişkisidir (2014). Bu noktada Batı'nın Doğu üzerinde kurmuş olduğu hegemonik ilişkinin arka planında oryantalist söylemin bulunduğu da belirtilmesi gerekmektedir. Batı, Doğu üzerinde üretmiş olduğu bilgi, söylem ve perspektif ile Doğu üzerindeki hegemonyasını yeniden üretir ve Doğu'yu bir nevi Batı nazarında nesneleştirir. Son kertede bu durum, Batı dışında kalan kültürleri ve yaşamları "nesnel ve ampirik bir öge" olarak tanımlamak gibi bir sonuç ortaya koyar ki bu da esasında oryantalizme dair önemli bir görüş ortaya çıkartır (Keyman, 1996, s. 72). Bu görüş de Mahmut Mutman'ın (1996, s. 45) altını çizmiş olduğu üzere oryantalizm ve sömürgecilik arasındaki yapısal "suç ortaklığına" gönderme yapmaktadır.

Oryantalizme ilişkin yürütülen tartışmalarda ortaya çıkan temel noktalarda da görüldüğü üzere oryantalist bakış açısı, Batı'nın Doğu üzerindeki tahakküm ilişkileri ekseninde şekillenmektedir. Oryantalizm aynı zamanda birçok alanda sadece düşünce olmanın ötesine geçerek somutlaşmaktadır. Bu bağlamda oryantalist bakış açısının edebiyat, sinema, resim, müzik, karikatür vb. alanlarda aleni bir biçimde gözlemlendiğinin de belirtilmesi gerekir (Said, 2021). Bu noktadan hareketle oryantalist bakış açısının saptanabileceği ve belirginleştirilebileceği çok sayıda alan olduğunun da belirtilmesi gerekmektedir. Özellikle internet teknolojilerinin gelişmesiyle yükselişe geçen yeni medya da oryantalist söylemin ve bakış açısının belirginleştiği bir alan olarak dikkat çekmektedir.

Dijital Dünyada Oryantalist Söylemi İmlmek

Batı'nın Doğu'ya ilişkin geliştirmiş olduğu oryantalist söylem, birçok alanda kendisini göstermektedir. Özellikle yeni medya teknolojilerinin yükselişe geçmesi, oryantalist söylemlerin farklı alanlarda belirginleşmesi durumunu ortaya çıkartmıştır. Bu noktadan hareketle dijitalleşme ile birlikte oryantalist söylemde de dijitalleşmeye doğru bir yönelimin olduğunun ifade edilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla dijital kültür ve oryantalizm arasında yakın bir ilişki ağının belirdiği ifade edilebilir. Dijital oryantalizm tartışmaları ise tam da bu noktada belirmektedir. Batı'nın Doğu'ya dair sahip olduğu ön yargılı ve ayrılıkçı bakış açısıyla şekillenen oryantalist söylem, dijital dünyada

da çeşitli biçemlerde varlığını sürdürmektedir. Özellikle sosyal medya bu noktada özel bir öneme sahiptir. Oryantalist düşünce ekseninde Batılı sosyal medya şirketlerinin Doğu'ya ilişkin politika ve eylemlerde Doğulu kullanıcıları dezavantajlı duruma düşürdüğüne dair tartışmalar yürütülmektedir (Alimardini ve Elswah, 2021). Bu noktada teknolojik olanaklarla birlikte oryantalizmin de olanaklarının geliştiğinin ifade edilmesi gerekmektedir. Nitekim Masood Raja, 2021 yılında yazmış olduğu bir yazısında internet aramalarında ve arama motorlarında oryantalizmin işlevsel olarak kullanıldığını ifade etmiştir. Raja, internet araması yapıldığında Orta Doğu ve Müslüman dünya hakkında önceden belirlenmiş kalıp yargıların ve bilgilerin sunulduğunu belirtir ve bunu bir tür tekno-oryantalizm olarak nitelendirir (2021).

Dijital dünyada oryantalizmin mevcudiyeti sadece arama motorları yahut da sosyal medya şirketlerinin sahip oldukları teknolojik ayrıcalıklarla da sınırlı değildir. Dijital dünyada oryantalizm, aynı zamanda tekil kullanıcıların üretmiş oldukları içeriklerde de gözlemlenmektedir. Oryantalist söylemin dolaşıma sokulması noktasında yeni medya teknolojileri son derece önemli bir alan açmıştır. Bu noktadan hareketle de gerek sosyal medya kullanıcıları gerekse de web tabanlı platformlara içerik üretenler, oryantalist söylemin yeniden inşa edilmesi noktasında rol oynamışlardır. Dolayısıyla oryantalizm ve dijital dünya arasındaki ilişkinin kapsamlı olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu noktada Raja'nın tekno-oryantalizm düşüncesi önemli bir hareket noktası olarak değerlendirilebilir. Son kertede Raja, internet ortamında da Doğu ve Doğu'ya ilişkin bilgilerin egzotikleştirilmiş ve basmakalıplaştırılmış olduğunu ifade ederek bu ilişkinin doğasına dair gönderme yapmaktadır (2021). Dolayısıyla da oryantalist söylemin, dijitalleşme ile birlikte yeni bir alan üzerinde varlığını sürdürdüğü ifade edilebilir.

Dijitalleşme ile birlikte oryantalist söylemin internet ortamlarında da görünürlüğünün arttığı da ayrıca belirtilmesi gerekmektedir. Özellikle yeni medya teknolojileri, sunmuş olduğu çeşitli olanaklarla oryantalist söylemin yeniden inşasında etkili olmuştur. Özellikle de yeni medya için üretilen içeriklerde oryantalist söylem, belirgin olarak görülebilmektedir. Böylece de yeni medya ve çevrimiçi platformlar için üretilen içeriklerde Doğulu ülkeler ve kültürler belirli klişeler ve önyargılarla yeniden temsil edilebilmektedirler (Duester ve Teague, 2022). Nitekim bu durum dijital kültürün ve yeni medya teknolojilerinin birçok alanında gözlemlenmektedir. Sosyal medyada paylaşılan içeriklerde, internet dizilerinde, karikatürlerde, capslerde vb. birçok dijital kültür unsurunda oryantalist söylem inşa edilebilmektedir. Dolayısıyla oryantalist bakış açısının kendisini farklı biçemlerde sürdürdüğünün altını çizmek önem arz etmektedir. Dijital oryantalizm, oryantalizmin temel kaidelerinin ve üslubunun dijital alana sirayet etmesi ile kendisini görünür kılmaktadır ve temelinde de teknolojik parametreler bulunmaktadır. Bu aşamada literatürde yürütülmüş olan tekno-oryantalizm tartışmalarını dijitalizm ve oryantalizm arasındaki ilişkiyi anlamlandırmak noktasında ele almak son derece önemlidir.

Tekno-oryantalizm tartışmalarının bir uzantısı olarak değerlendirilebilecek olan ve dijital dünyadaki oryantalist söyleme gönderme yapan dijital oryantalizmde mevcut olan içeriklerde Batı'nın ötekileştirici ve Doğu'yu tahakküme zorlayan istencini görmek mümkündür. Nitekim birçok dijital içerikte ırksal mecazlar, önyargılar ve bununla birlikte gelişen oryantalist söyleme rastlamak mümkündür (Roh vd., 2015, s. 14). Son kertede oryantalizm, teknolojik gelişmelerle birlikte yapısal olmasa da biçimsel değişim ve dönüşümler yaşayarak varlığını sürdürmektedir. Dolayısıyla da gerek tekno-oryantalizm gerekse dijital oryantalizm başlıkları altında oryantalizm tartışmalarına dair güncel pencereler açmak gerekmektedir.

Yöntem

Oryantalist söylem birçok alanda kendisini göstermektedir. Geçmişten günümüze değin birçok sanatsal eserde oryantalist söylemin somutlaştığı bilinmektedir. Ancak oryantalist söylemi günümüzde de farklı alanlarda görebilmek mümkündür. Özellikle dijital kültüre ait kültürel öğelerde oryantalist söylem ve oryantalist bakış açısı görülebilmektedir. Bu sebeple yapılmış olan

çalışmanın amacı, internet dizileri genelinde ve *Ahmed and Salim* (Paz ve Trager, 2009) dizisi özelinde oryantalist söylemin inşasını ortaya çıkartmaktır. Çalışma, bir internet dizisi olan *Ahmed and Salim* (Paz ve Trager, 2009) dizisinin ilk sezonu ile sınırlandırılmıştır. Dizinin ilk sezonunda ise 8 bölüm yer almaktadır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden olan eleştirel söylem analizi yöntemi kullanılmıştır. Söylem analizi, en temelde dili bir sosyal pratik, eylem ve iletişim formu olarak değerlendirir ve onu anlamlandırmaya çalışır (Bal, 2012). Dil, iktidar ve ideoloji arasında son derece güçlü bir bağ bulunur ve bu ilişki ağını anlamak anlamlandırmak noktasında eleştirel söylem analizi önemli bir yer tutar (Sözen, 1999). Dilin iktidar ve ideoloji ekseninde incelenerek anlamlandırılmaya çalışılması noktasında son derece önemli bir yöntem olarak kabul edilen eleştirel söylem çözümlemesinde bir dizi farklı yönelim ve yaklaşımlar da bulunmaktadır. Ruth Wodak, Norman Fairclough ve Teun A. Van Dijk gibi isimlerin yapmış olduğu çalışmalar, eleştirel söylem analizi yöntemine yön vermiştir (Özer, 2011).

Yapılmış olan bu çalışmada ise Norman Fairclough'un geliştirmiş olduğu çözümleme yöntemi kullanılmıştır. Fairclough'un söylem çözümlemesi temelde üç aşamadan oluşmaktadır. Bu aşamalar sırasıyla tanımlama, yorumlama ve açıklamadır. Tanımlama aşamasında söylemin incelenmesi söz konusuysen yorumlama aşamasında söylemin diğer söylemlerle olan ilişkisi söz konusu olmaktadır. Son aşama olan açıklama aşamasında ise söylemin gerçekleştiği bağlam analiz edilerek söylem çözümlenmeye çalışılmaktadır (Fairclough, 1995; Bal, 2012).

Ahmed and Salim İnternet Dizisi

Ahmed and Salim, Or Paz ve Tom Trager tarafından 2009 yılında oluşturulmuş bir animasyon internet dizisidir. Dizi, radikal dini inançları olan insanlar üzerine yergi içeren bir parodi niteliğindedir. Esasen dizinin yaratıcıları, kendi dizilerini “teröristler hakkında bir sitcom” olarak nitelendirmektedirler. Dizi, iki sezon sürmüştür (20 Ocak 2009 – 23 Ağustos 2011) ve toplamda 22 bölüm yayınlanmıştır. Dizinin konusuna bakılacak olursa dizi, Orta Doğu'nun hayali bir kasabası olan “Khazbazbazstan”da geçmektedir. Kasabada yaşayan Müslüman The Majhayeffs ailesinin babası Yasser ve oğulları Ahmed ile Salim, dizinin odak noktasını oluşturmaktadırlar. Birbirinden bağımsız bölümler olarak tasarlanmış olan dizide her bölüm, farklı bir konuyu ele almaktadır.

Ahmed and Salim Dizisindeki Oryantalist Söylemin Çözümlemesi

Oryantalist bakış açısını ortaya çıkartmak ve oryantalist söylemi çözümlemek için öncelikle söylem, hegemonya ve ideoloji arasındaki ilişkiler ağının çözümlenmesi gerekmektedir. Edward Said, oryantalizme ilişkin tartışmasını yürütürken söylem ve hegemonya kavramlarına özel önem vermiştir (2021). Benzer bir biçimde Norman Fairclough da söylem çözümlemelerinde hegemonya ve ideolojiye özel bir önem atfetmektedir. Bu noktadan hareketle de *Ahmed and Salim* (Paz ve Trager, 2009) dizisindeki oryantalist söylemi ortaya çıkartmak noktasında Norman Fairclough modeli işlevsel bir yol haritası sunmaktadır. *Ahmed and Salim* (Paz ve Trager, 2009) dizisinde çok sayıda oryantalist unsur bulunmaktadır. Dizinin birinci bölümünde Ahmed ve Salim bilgisayar oynarken görülür. Nitekim dizi boyunca Ahmed ve Salim, bağımlılık derecesinde oyun oynarlar. İki kardeşin oynadığı oyun Counter-Strike isimli nişan alma oyunudur. Oyun, iki takım arasındaki mücadeleye dayanır ve takımlardan birisi “terörist” diğeri ise “anti-terörist”tir. Kardeşler Counter-Strike oynarken Ahmed, yeni oyunda “anti-terörist” takımında yer alacağını belirtir. Ahmed'in bu söyleminin ardından dizide arka fonda kahkaha sesi duyulur ve burada oryantalist söyleme ilişkin ilk temel vurgulardan birisi görülür. Dizide Ahmed ve Salim gerek Orta Doğulu olmaları gerekse de Müslüman olmaları nedeni ile sıklıkla teröristlikle itham edilmektedirler. Bu durum da esasında oryantalist düşüncenin önyargılarla (Said, 2021) dolu olan yönüne gönderme yapmaktadır.

Ahmed ve Salim oyuna devam ederken babaları Yasser gelir ve onlara ne zaman oyun oynamayı bırakıp gerçek bir terörist olacaklarını sorar. Nitekim bu durum da terörist Orta Doğulu ve Müslüman imajına yönelik stereotipin klasik bir göstergesi olarak dikkat çekmektedir. Baba Yasser, çocuklarının bir “terörist” olarak yetişmelerini önemser ve sürekli bilgisayar oyunu

oynadıklarından yakındır. Baba Yasser, komşularının çocuklarının daha şimdiden çok sayıda Yahudi'yi öldürdüğünün de altını çizerek çocuklarının durumunu eleştirir. Bu noktada Yasser üzerinden çizilen antisemitizm üzerinde durmak gerekmektedir. Yasser, dizi genelinde bir Yahudi düşmanı olarak betimlenir. Nitekim bu noktada oryantalist düşüncenin bir tezahürü olarak değerlendirilebilecek olan Yahudi düşmanı Doğulu yahut da Müslüman miti belirginleşmektedir. Yasser üzerinden geliştirilen bu söylemin Fairclough modeli ekseninde değerlendirildiğinde diğer söylemlerle de bir etkileşim içerisine girdiği ifade edilebilir (1995). Bu noktada barbar, az gelişmiş ve şiddete meyilli bir Doğu düşüncesinin Yasser özelinde somutlaştığını belirtmek gerekmektedir. Yasser, birden fazla eşe sahip olup aynı zamanda kadın düşmanı bir karakter olarak da betimlenmektedir. Öyle ki Yasser, eşi olarak resmedilen burkalı ve peçeli kadınları rahatlıkla öldürebilmektedir. Dizi genelinde bu eylemlere birçok defa rastlanılmaktadır. Son kertede bu durum da Yasser özelinde barbar Doğulu imgesine dair genel bir gönderme olarak kabul edilebilir. Doğu despotizmi ve barbar Doğulu imajının bir diğer tezahürünü ise Yasser'in kılık kıyafetinde görmek mümkündür. Yasser, asker yeşilinde bir üst giyinmektedir ve üzerinde mermilerinden bir kuşak taşımaktadır.

Yasser, Ahmet ve Salim'i daimî olarak Yahudi öldürmeye, suikast düzenlemeye ve şiddet içerikli eylemlere zorlamaktadır. Ahmed ve Salim ise vakitlerinin büyük bir çoğunluğunu bilgisayar başında geçirmektedirler. Dizi genelinde görülen diğer ebeveynlerde de çocuklarını terörist olarak yetiştirme eğilimi bulunmaktadır. Terörizm meselesi ise dizi genelinde salt Yahudilere yönelik olarak kurgulanmaktadır. Bu noktada Müslümanlık, Doğu ve terörizm arasındaki hegemonik yargının dizi genelinde belirgin olarak varlık gösterdiğinin altının çizilmesi gerekmektedir. Aynı zamanda Ahmed ve Salim özelinde Doğulu gençlerin Amerika hayranlığı üzerinde de durulmaktadır. Bu durum da esasen oryantalist söylemin bir göstereni olarak değerlendirilebilir. Oryantalist düşünce, Batı'yı idealize ederken Doğu'yu Batılılaşmak için uğraşan yahut da Batılılaşamayan unsurlar olarak değerlendirir (Said, 2021). Nitekim Ahmed ve Salim, Facebook ve YouTube gibi sosyal medya platformlarını bağımlılık derecesinde kullanır ve aynı zamanda Ahmed ve Salim, Apple ürünlerine özel bir bağlılık gösterirler.

Ahmed ve Salim dizisinin üçüncü bölümünde yer alan bir sahne de oryantalist söylemin kurgulanması noktasında dikkat çekicidir. Salim, Facebook'ta arkadaşı olmadığı için babasına intihar edeceğini söyler. Babası da bu durum karşısında sevinir ve "intihar edeceğine dinin için faydalı bir iş yap ve git kendini Amerikalılar olduğu bir mekânda patlat" der. Bu söylem de esasında terörizm ve İslam arasında bir ilinti oluşturmaktadır. Yasser, oğlu Salim'in intihar bombacısı olarak dinine katkı sunacağını dile getirerek esasında oryantalist söylemin üretmiş olduğu İslamofobiye ilişkin de gönderme yapmaktadır. Nitekim bu söylem, Fairclough modeli ekseninde değerlendirildiğinde de son derece ideolojik ve hegemonik bir söylemdir. Batı ve Doğu karşıtlığını şiddet üzerinden kurgulayan ve en temelde Doğu despotizmi ve barbarlığı üzerinden kurgulanan oryantalist düşüncenin güncel bir biçimini Yasser üzerinde görmek mümkündür. Nitekim Yasser'in oğlu Salim'in intihar düşüncesini dini bir kisveye büründürme çabasının söylemsel düzlemdeki karşılığı da "barbar doğulu" mitidir. Oryantalist söylemin bu düzlemdeki mevcudiyetinin arka planında ise Batı'nın sahip olduğu stereotipik düşünce bulunmaktadır.

Ahmed ve Salim dizisindeki oryantalist söylemin görünürleştiği en temel noktalardan birisinin Yahudi düşmanlığı olduğunun altının tekrar çizilmesi gerekmektedir. Bu düşünce, baba Yasser özelinde somutlaşmaktadır. Yasser, gördüğü bir rüyada Yahudi'ye dönüşür ve bu dönüşümü kabullenemez. Çünkü Yasser, çocuklarına Yahudi birisini görürlerse ne yapmaları gerektiğini söylemiştir. Çocukları, Yahudi birini gördüğü anda onu vurmaları gerektiğini babalarından öğrenmişlerdir. Bu noktada da oryantalist söylemin en temel noktalarından birisi olan Batı düşmanlığı ve barbarlık miti ön plana çıkmaktadır. Son kertede terörist ve barbar Doğulu imgesinin Yasser'de somutlaşması noktasında dizide farklı mesajlar da bulunmaktadır. Yasser'in odasının duvarında 11 Eylül Saldırıları anını gösteren bir tablo dururken Yasser'in masasında da El-

Kaide terör örgütünün kurucu lideri Usame bin Ladin'in fotoğrafı yer almaktadır. Hatta Yasser, Ladin'e olan sevgisini onun fotoğrafını öperek gösterir. Bu ekseninde Yasser özelinde Müslümanlık ve Doğululuk kimliği ile terörizm arasında paralellik kurgulanmaktadır. Bu da son kertede oryantalist söylemin aşırılaşan ve ötekileştiren pratiklerini görmek noktasında dikkat çekmektedir. Oryantalist söylemin ve Doğu toplumlarına ilişkin dizide yer alan bir diğer nokta ise Yasser'in çocuklarının kız arkadaşı edinmesi noktasında ortaya çıkmaktadır. Ahmed, bir kız arkadaşla tanışır ancak bu durum babası tarafından onaylanmaz. Yasser, "bir kızı öldürebilirsin ama onunla arkadaş olamazsın" söylemi ile Ahmed'i eleştirir. Son kertede Yasser, dizi boyunca kendisine çizilen "kadın düşmanı" rolü çerçevesinde Ahmed'in arkadaşını öldürür.

Yasser özelinde yaratılan "barbar Doğulu" karakteri oryantalist söylemin birçok ayırt edici özelliğini bünyesinde barındırmaktadır. Son kertede her ne kadar bunlar "mizah" unsuru olarak resmediliyor olsa da oryantalist söylemin yeniden inşa edilmesi noktasında ve dijital dünyaya entegre edilmesi noktasında dikkat çekmektedir. Zaten dizide yer alan Yasser, Ahmed ve Salim'in kullanmış olduğu dil de bir kurgusalılık içermektedir. Homofobik, nefret dili ve ötekileştirici her tür söyleme Yasser ve ailesinde rastlanılmaktadır. Bu da son kertede Doğulu imajına ilişkin önemli bir gösterge olarak değerlendirilebilir. Ayrıca Yasser'de teknoloji ve bilim düşmanlığı da belirgin bir tema olarak gözlemlenmektedir. Yasser, çocuklarının YouTube izlemelerini yasaklar bunun gerekçesi olarak da çocuklarının "terörist olabilmeleri için" YouTube'in engel teşkil ettiği düşüncesidir. Son kertede Yasser, çocuklarının azılı bir terörist olmalarını ister ve bu doğrultuda hareket eder. Zaten dizinin yedinci bölümünde bu konu da işlenmektedir. Dizinin yedinci bölümünde Ahmed ve Salim'i "Terörizm Okulunda" görülür. Bu okulda genç çocuklara terörizm propagandası yapılır. Sınıf duvarlarında antisemitik birçok öge bulunmaktadır. Hatta bir duvarda yanmakta olan İsrail bayrağı görülür. Bu noktada öğretmenleri de baba Yasser gibi benzer bir söylemi dile getirerek Ahmed ve Salim'in çok fazla akıllı telefon kullandıklarını ve bu durumun da onların terörist olabilmeleri için bir sorun oluşturduğunu vurgular. Bunun üzerine ise Salim, terörist olmak istemediğini doktor olmak istediğini dile getirir. Öğretmen sinirlenerek Salim'e "benim hiçbir teröristim bu dünyaya katkı sunamaz" cevabını verir. Bu söylem de makro düzlemde değerlendirildiğinde Doğulu düşüncenin medeniyet ve uygarlık düşmanı olduğu mitini belirginleştirir. Bu düşüncenin belirginleştirilmesinde ise kullanılan göstergeler önem arz etmektedir. Ahmed ve Salim'in öğretmeni kapalı bir kadındır dolayısıyla da İslamiyet'in sembollerinden birisi olarak kabul edilen türban takmaktadır. Bu noktada da kalıp yargıların söylem üretiminde ön plana çıktığı gözlemlenmektedir.

Yedinci bölümde yer alan okul sahnesinde bir diğer dikkat çekici unsur ise baba Yasser'in sınıfa gelerek öğretmeni öldürmesidir. Yasser, çocuklarına böyle giderse iyi bir terörist olamayacaklarını söyler ve onları Usame bin Ladin'in yanına eğitim için göndereceğini vurgular. Bu da dizi genelinde Yasser'e yüklenen misyon ile örtüşmektedir. Yasser, bir Doğulu ve Müslüman olarak her bölümde kadın düşmanı, ırkçı, anti-semitist ve terörizm yanlısı bir karakter olarak somutlaştırılmaktadır. Oryantalist söylemin işlerliği noktasında tarihsel izlek noktalarına bakıldığında Ahmed ve Salim dizisinde benzer davranış örüntülerinin tekrar edildiği gözlemlenmektedir. Oryantalistlerce ele alınan Doğu, kurgusal, fantazmatik ve hayali bir Doğu'dur. Bu Doğu'da Batı'nın Doğu'ya yüklediği anlamlar başı çekmektedir. Ahmed ve Salim dizisinde de Doğu'nun taşımış olduğu göstergeler kendisine Batı tarafından yüklenmiştir ve gerçeği yansıtmamaktadır. Son kertede dizi genelinde Yasser, Ahmed ve Salim karakterlerinin hepsi, Doğu'ya ilişkin birtakım göstergelerle bezenmiştir ancak bu göstergelerin tamamı Batılı düşüncenin filtreleri neticesinde ortaya çıkmıştır.

Sonuç

Oryantalist söylemin dönüşen mevcudiyetini anlamak ve anlamlandırmak noktasında güncel tartışma alanlarına yakından bakmak gerekmektedir. Oryantalist söylem günümüzde birçok alanda kendisine yeniden bir alan açmış durumdadır. Özellikle yeni medya teknolojilerinin gelişim gösterdiği çağımızda, oryantalizm dijital dünyada da varlık göstermektedir. Bu noktada literatürde yer alan tekno-oryantalizm tartışmalarının etraflıca yürütülmesi gerekmektedir. Yapılmış olan bu çalışmada da görüldüğü üzere oryantalist söylem dijital dünyada da kendisine yer etmiş ve bir içerik olarak varlığını sürdürmektedir. Özellikle *Ahmed and Salim* (Paz ve Trager, 2009) dizisinde bu durum somut bir biçimde görülmektedir. *Ahmed and Salim* (Paz & Trager, 2009) dizisinde oryantalist söylemin temel hareket noktalarına rastlanılmaktadır. *Ahmed and Salim* (Paz ve Trager, 2009) dizisinde Doğulu ve Müslüman kimliği üzerinden inşa edilmeye çalışılan “terörist” vurgusu, oryantalizmin ötekileştirici ve düşmanlaştırıcı kodlarını anlamak noktasında dikkat çekmektedir. Gerek baba Yasser, gerekse Ahmed ve Salim karakterleri özelinde işlenen Doğulu ve Müslüman tipolojisinde ön yargılar son derece belirgin bir biçimde gözlenmektedir. Doğu despotizmi, barbar ve gelişmemişlik vurgusunun başat bir konumda olduğu dizide, Doğu aynı zamanda şiddetin de zuhur ettiği bir bölge olarak resmedilmektedir. Bu bağlamda Doğu, Batı tarafından ötekileştirilirken aynı zamanda Batı gibi olmayan söylemi de belirginlik kazanmaktadır.

Ahmed and Salim (Paz ve Trager, 2009) dizisinde ön plana çıkan bir diğer önemli oryantalist unsurun ise Yasser özelinde somutlaşan kadın ve medeniyet düşmanlığıdır. Yasser, başta kendi eşleri olmak üzere tüm kadınlara karşı tahammülsüzdür, medeniyet ve uygarlık düşmanıdır. Bu da son kertede Şerif Mardin’in de altını çizmiş olduğu ve oryantalist düşüncenin en temel dinamiklerinden birisi olan “Doğu Despotizmi” düşüncesi ile belirginleşmektedir. Yasser, internete, Batı’ya, eğitime ve insan haklarına düşman bir biçimde tasvir edilerek bir noktada Batılı bilinçaltının tüm korkularını bünyesinde barındırmaktadır. Nitekim bu durum da oryantalist söylemin işlerliği noktasında dikkat çekmektedir. Ahmed ve Salim karakterlerindeki bilinçsizlik hali, eğitimsizlik ve cahillik ise aynı şekilde oryantalist söylemin bir dışavurumu olarak değerlendirilebilir. Ahmed ve Salim, oyun bağımlısı ve Batı hayranı bir karakteristiğe de sahip olarak betimlenmektedirler. Bu durum da son kertede ideolojik bir konumlandırmanın tezahürü olarak değerlendirilebilir. Doğulu yaşam ve Batı olanakları arasında sıkışan karakterler olarak gösterilen Ahmed ve Salim, baba Yasser’in istekleri ve Batılı yaşam biçimi arasında sıkışan, belirli ölçüde kimliksizleşen karakterler olarak betimlenmektedirler. Bu da esasen Batılı düşüncenin hegemonyasının Doğu’ya ve Doğulu kimliklere bakışını da belirgin bir biçimde ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak *Ahmed and Salim* (Paz ve Trager, 2009) dizisinde oryantalist düşüncenin ve ötekileştirmenin temel dinamikleri açık bir biçimde görülmektedir. Yer yer İslam düşmanlığına varan göndermelerde ve tutumlarda da bu bakış açısı alenileşmektedir. Son kertede oryantalist söylem, dijital olanaklar ve içerikler söz konusu olduğunda da kendisine yer edinebilmektedir. Bu durum da en temelde oryantalist düşüncenin Batılı kolektif düşüncedeki yerinin önemine işaret etmektedir. Dolayısıyla yapılacak olan diğer çalışmalarda da başta *Ahmed and Salim* (Paz ve Trager, 2009) dizisi olmak üzere birçok internet dizisindeki ve diğer içeriklerdeki oryantalist söylemleri tartışmaya açan çalışmalar yapmak mümkündür. Ayrıca *Ahmed and Salim* (Paz ve Trager, 2009) dizisindeki İslamofobiyi ön plana çıkartan çalışmalar yapmak da gerekmektedir. Bu eksende yapılan çalışmalar, tekno-oryantalizm tartışmalarına yeni bir alan açmak ve dijital oryantalizme ilişkin literatürü güçlendirmek açısından da önem arz etmektedir.

Kaynakça

- Alimardini, M. and Elswah, M. (2021). Digital orientalism: #SaveSheikhJarrah and Arabic content moderation. *Pomeps Studies*, 43, 69-75.
- Arlı, A. (2009). *Oryantalizm, oksidentalizm ve Şerif Mardin*. İstanbul: Küre Yayınları.
- Bal, H. (2012). *Nitel araştırma yöntemleri*. Isparta: Fakülte Kitabevi.
- Castells, M. (2008). *Enformasyon çağı: Ekonomi, toplum ve kültür: Ağ toplumunun yükselişi*. (E. Kılıç, Çev.). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Creeber, G. (2011). It's not TV, it's online drama: The return of the intimate screen. *International Journal of Cultural Studies*, 14(6), 591-606.
- Curtin, M. (2009). Matrix media. İçinde Turner, G. & Tay, J. (Eds.). *Television Studies After TV Understanding Television in the Post-Broadcast Era* (ss. 9-19). London: Routledge Press.
- Dhiman, B. and Malik, P. S. (2021). Psychosocial impact of web series and streaming content: A study on indian youth. *Global Media Journal*, 19(46), 1-7.
- Emma, L. D. and Michal, A. T. (2022). Redressing digital orientalism: How Vietnamese cultural professionals are harnessing new digital technologies to reclaim the narrative on Vietnamese art and culture. *Creative Industries Journal*, 15(3), 272-292.
- Fairclough, N. (1995). *Critical discourse analysis: The critical study of language*. London: Longman Publishing.
- Foucault, M. (1993). *Ders özetleri 1970- 1982*. (S. Hilav, Çev.). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Germaner, S. ve İnankur, Z. (1989). *Oryantalizm ve Türkiye*. İstanbul: Türk Kültürüne Hizmet Vakfı Yayınları.
- Giannantoni, D. (2015). Netflix: TV series during the web 2.0 era. *Academia*, 4.
- Gramsci, A. (2014). *Hapishane defterleri*. (A. Cemgil, Çev.) İstanbul: Belge Yayınları.
- Hentsch, T. (2022). *Hayali Doğu: Batı'nın Akdenizli Doğu'ya politik bakışı*. (A. Bora, Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.
- Kahraman, H. B. (2002). İçselleştirilmiş, açık ve gizli oryantalizm ve Kemalizm. *Doğu Batı Dergisi*, 5(20), 153-181.
- Keyman, F. (1996). Farklılığa direnmek: Uluslararası ilişkiler kuramında 'öteki' sorunu. İçinde Keyman, F., Mutman, M. & Yeğenoğlu, M. (Der.). *Oryantalizm, Hegemonya ve Kültürel Fark* (ss. 71-107). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Klein, T. (2014). *Web series-between commercialand non-profit seriality, media economies*. Düsseldorf: WVT Wissenschaftlicher Verlag Trier.
- Mardin, Ş. (2002). Oryantalizmin hasıraltı etkileri. *Doğu-Batı Dergisi*, 20(1), 111-117.
- Mikos, L. (2016). Digital media platforms and the use of TV content: Binge watching and video-on-demand in Germany. *Media and Communication*, 4(3), 154-161.
- Mutman, M. (1996). *Oryantalizmin gölgesi altında: Batı'ya karşı İslam*. İçinde Keyman, F., Mutman, M. & Yeğenoğlu, M. (Der.). *Oryantalizm, Hegemonya ve Kültürel Fark* (ss. 25-71). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Özer, Ö. (2011). *Haber, söylem, ideoloji: Eleştirel haber çözümlenmeleri*. Konya: Literatürk Yayınları.
- Parla, J. (1985). *Efendilik, şarkiyatçılık, kölelik*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Parla, J. (2001). *Hayali Doğu. Atlas Dergisi*, 96.

- Paz, O. and Trager, T. (Yönetmenler). (2009). *Ahmed and Salim*. [Web Series].
- Postman, N. (2020). *Televizyon: Öldüren eğlence*. (O. Akinhay, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Raja, M. (2021). *The Internet and the Techno-Orientalism of the Algorithms. Postcolonial Space.*:
<https://postcolonial.net/2021/05/the-internet-and-the-techno-orientalism-of-the-algorithms/>
- Roh, S. D., Huang, B., and Niu, G. (2015). Technologizing Orientalism: An Introduction. İçinde Roh, S. D., Huang, B., & Niu, G. (Eds.). *Techno-Orientalism: Imaginin Asia in Speculative Fiction, History, and Media* (ss. 1-23). New Jersey: Rutgers University Press.
- Said, E. (2021). *Şarkiyatçılık*. (B. Ülner, Çev.). İstanbul: Metis Yayınları.
- Sanz, E. and Crosbie, T. (2016). The meaning of digital platforms: Open and closed television infrastructure. *Poetics*, 55(1221), 76-89.
- Sözen, E. (1999). *Söylem*. İstanbul: Paradima Yayınları.
- Stehr, N. (2000). Deciphering information technologies: Modern societies as networks. *European Journal of Social Theory*, 3(1), 83-95.
- wearesocial. (2023). *Wearesocial2023* report. <https://wearesocial.com/uk/blog/2023/01/digital-2023/>

Construction of Orientalist Discourse in Web Series: The Example of *Ahmed and Salim*

Mehmet Emin SATIR

Extended Abstract

Orientalism and Web Series

An interdisciplinary approach should be developed in order to understand and make sense of orientalism, which is accepted as one of the most fundamental debates of social sciences. Orientalism, which mainly deals with the problematic relationship between the East and the West, can also be considered as the imagination of the East in the collective thinking of the West. This imagination is accepted as a fantasmatic and fictional imagination in the last instance. This is also evident in the discussions conducted by Edward Said. Although orientalist thought emerged as a scientific field at the beginning, orientalism is based on a power relationship at the last point reached. While the West marginalizes the East, it also reconstructs the East and Eastern thought with its own discursive practices. This basically results in positioning the relationship between East and West at a point beyond their spatial boundaries. At this point, when it comes to the discussion of orientalism, concept sets such as ideology, discourse and hegemony come to the fore. Orientalist discourse can be seen in many different areas. It is possible to find traces of orientalist discourse in many fields such as art, science, culture and politics. Especially with the rise of new media technologies recently, orientalist discourse has started to be visible in the digital field as well. Content on social media and other internet platforms can be considered as new areas where orientalist discourse takes place. On this axis, especially the contents circulating on the internet can also reconstruct the orientalist discourse. Therefore, in this study, the orientalist discourse in web series has been tried to be revealed. Web serials have recently been on the rise as an alternative to traditional serials. Therefore, it has reached an important threshold in terms of usage practices. Web serials circulated on various internet platforms are produced and circulated within the framework of the internet's own possibilities. However, at this stage, traces of traditional orientalist discourse can also be observed in these contents.

Orientalist discourse is also encountered in the *Ahmed and Salim* series, which was examined within the scope of the study. In this context, the study was limited to the first season of the *Ahmed and Salim* series. Within the scope of the review, eight sections were examined and the data obtained from the examined sections were analyzed using critical discourse analysis, which is accepted as a qualitative research method. At this point, the approach of Norman Fairclough has been adopted. Behind the adoption of Fairclough's approach is the strong emphasis of the model on the concepts of hegemony and ideology. In the last instance, analyzing the orientalist discourse also requires analyzing the ideological relations network and hegemon relation practices. At this point, it should be stated that the interaction between orientalist thought and hegemony should not be ignored.

In the study, first of all, the concept of web series is emphasized and what web series is is discussed. Subsequently, the discussion of orientalism was carried out. A general evaluation has been made about what orientalism is and how it works. Afterwards, the relationship between

orientalism and digital culture was tried to be clarified. At this stage, the existence of orientalism in digital culture was emphasized and the relationship between orientalism and digital culture was tried to be understood. Finally, the Ahmed and Salim sequence was analyzed in the method section.

Ahmed and Salim Web Series and Analysis of Orientalist Discourse

Ahmed and Salim is a comedy-animated mini-series broadcast on YouTube between 2009-2011. Episodes vary between approximately 4-6 minutes. There are important findings about orientalism in the series in which Ahmed, Salim and their father Yasser are the main characters. While Yasser is depicted as an Eastern and Muslim father, he is also depicted as a transmitter of orientalist discourses. As a bearer of Eastern despotism and the image of the barbarian Easterner, Yasser is depicted as violent, racist and an enemy of civilization. Yasser also tries to raise his children Ahmed and Salim as "terrorists". At this point, the Yasser family is described as terrorists throughout the Ahmed and Salim series, which can be considered as a manifestation of a stereotype regarding the East and Muslims. Throughout the series, Islam is also discussed from an orientalist perspective. A unity is being constructed between Islam and violence, and the Qur'an is shown as a source of violence at this point. From this point of view, most of the fictional and prejudiced thoughts of the West regarding the East are clearly seen in the Ahmed and Salim series. In addition, the predominant Western values are idealized in the series. Especially, Western characters are portrayed as happier and more mature, while eastern characters are represented as more childish and savage. This situation is especially observed in the figure of Yasser.

Results and Discussion

It can be stated that another orientalist element in the Ahmed and Salim series is the violence that enlivens the idea of Eastern despotism. Yasser is depicted as an Easterner and as a Muslim, prone to violence. Described as a misogynist, anti-Semitic and even anti-human, Yasser constantly shows a willingness to use violence. This situation makes the despot Eastern image visible in Western orientalist thought. Therefore, as can be seen in this study, orientalist thought has opened up space for itself in the digital world. Digital possibilities provide a distinct opportunity in the construction, transfer and dissemination of orientalist discourse. Especially in the content on digital platforms, orientalist discourse can be used as a humorous content. In this axis, it is important to bring into the literature the studies that make the relationship between humor and orientalism problematic. In the last instance, humorous contents are also accepted as important tools in the construction of orientalist discourse. From this point of view, it should be noted that the orientalist discourse exists in new media with different means. In addition, in other studies that can be done, the Ahmed and Salim series can be examined primarily in terms of anti-Islamism. In addition, orientalist discourses and contents in other internet series can be supported by field studies. In this context, literature can be developed by revealing the effects of these contents on users. In addition, studies that reveal the appearance of orientalism in the modern period and examine the relationship between social media and orientalism can be done.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı/ Contribution of Authors

Araştırma tek bir yazar tarafından yürütölmüştür.

The research was conducted by a single author.

Çıkar Çatışması Beyanı / Conflict of Interest

Çalışma kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.

There is no conflict of interest with any institution or person within the scope of the study.

İntihal Politikası Beyanı / Plagiarism Policy

Bu makale bir benzerlik taramasından geçirilmiştir ve dergi beklentilerini karşılamaktadır.

This article has undergone a plagiarism check and meets the expectations of the journal.

Bilimsel Araştırma ve Yayın Etięi Beyanı / Scientific Research and Publication Ethics Statement

Bu çalışmada “Yükseköęretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etięi Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen kurallara uyulmuştur.

In this study, the rules stated in the “Higher Education Institutions Scientific Research and Publication Ethics Directive” were followed.